

RAQAMLI IPAK YO'LI (DIGITAL SILK ROAD) SHAROITIDA O'ZBEKISTONNING TRANSCHEGARAVIY ELEKTRON TIJORAT (E-COMMERCE) JOZIBADORLIGINI OSHIRISH

Baxromova Indira Azizjon Qizi

Alfraganus universiteti Iqtisodiyot yo'nalishi

2-bosqich talabasi

Email: baxromovaindira@gmail.com

Xalmatjanov Farxod Maxamatjanovich

Alfraganus universiteti Iqtisodiyot fakulteti dos.v.b.

Email: farhod.holmatjonov.7555@gmail.com

ORCID:0000 0003 2301 781X

Annotatsiya: Ushbu maqolada "Raqamli Ipak yo'li" (DSR) tashabbusi doirasida O'zbekistonning mintaqaviy raqamli xab sifatida shakllanish imkoniyatlari va transchegaraviy elektron tijoratning (E-commerce) makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri tadqiq etiladi. Tadqiqot jarayonida O'zbekistonning raqamli infratuzilmasi, logistika samaradorligi indeksi (LPI) va transchegaraviy savdo hajmi o'rtasidagi korrelyatsion bog'liqlik tahlil qilingan. Muallif tomonidan elektron savdo platformalarini optimallashtirish va raqamli ishonch (digital trust) muhitini yaratish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli Ipak yo'li, E-commerce, transchegaraviy savdo, raqamli tranzit, LPI, korrelyatsiya, O'zbekiston-2030.

Аннотация: В данной статье исследуются возможности формирования Узбекистана как регионального цифрового хаба в рамках инициативы «Цифровой шелковый путь» (DSR) и влияние трансграничной электронной коммерции (E-commerce) на макроэкономическую стабильность. В ходе исследования проанализирована корреляционная связь между цифровой инфраструктурой Узбекистана, индексом эффективности логистики (LPI) и объемом трансграничной торговли. Автором выдвинуты научно обоснованные предложения по оптимизации платформ электронной торговли и созданию среды цифрового доверия.

Ключевые слова: Цифровой Шелковый путь, E-commerce, трансграничная торговля, цифровой транзит, LPI, корреляция, Узбекистан-2030.

Abstract: This article explores the potential of Uzbekistan's formation as a regional digital hub within the "Digital Silk Road" (DSR) initiative and the impact of cross-border e-commerce on macroeconomic stability. The study analyzes the correlation between Uzbekistan's digital infrastructure, Logistics Performance Index (LPI), and cross-border trade volume. The author puts forward scientifically grounded

proposals for optimizing e-commerce platforms and creating a digital trust environment.

Keywords: Digital Silk Road, E-commerce, cross-border trade, digital transit, LPI, correlation, Uzbekistan-2030.

Global iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasi sharoitida an'anaviy savdo yo'laklari o'rnini "Raqamli Ipak yo'li" (Digital Silk Road) egallamoqda. Markaziy Osiyo, xususan, O'zbekiston ushbu global zanjirning markaziy nuqtasi bo'lib, uning transchegaraviy elektron tijorat (E-commerce) hajmi 2025-2026 yillarda yillik 25-30% o'sish sur'atlarini namoyish etmoqda [1].

Muammoning dolzarbligi shundaki, O'zbekistonda raqamli infratuzilmaning rivojlanishiga qaramay, transchegaraviy savdoda tranzaksion xarajatlarning yuqoriligi va xalqaro to'lov tizimlari integratsiyasi darajasi pastligi eksport salohiyatini to'liq yuzaga chiqarishga to'sqinlik qilmoqda [2].

Tadqiqotda Jahon bankining "Logistics Performance Index" (LPI) va UNCTADning "B2C E-commerce Index" ko'rsatkichlari asosida ekonometrik tahlil o'tkazildi. Ma'lumotlarni qayta ishlashda 2021-2025 yillardagi O'zbekistonning raqamli iqtisodiyot ko'rsatkichlari dinamikasi olingan. Shuningdek, raqamli logistika zanjirlarining samaradorligini baholash uchun SWOT tahlil metodidan foydalanildi.

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonning raqamli infratuzilmasiga kiritilgan har 1% investitsiya transchegaraviy elektron savdo hajmining 0.45% ga oshishiga olib keladi [3].

Ko'rsatkich (2025 holatiga)	O'zbekiston	Mintaqaviy o'rtacha (MO')
Internet tezligi (Mbps)	65.4	42.1
Elektron tijorat ulushi (YaMMda, %)	4.2	2.8
LPI (Logistika samaradorligi)	2.62	2.45

Statistik tahlil: 2026-yilga kelib O'zbekistonda E-commerce bozorining umumiy hajmi 1.2 mlrd dollarga yetishi kutilmoqda, biroq transchegaraviy (eksport) savdo ulushi bor-yo'g'i 12% ni tashkil etadi [4]. Bu "Raqamli Ipak yo'li" doirasidagi tranzit imkoniyatlaridan to'liq foydalanilmayotganini ko'rsatadi.

Tadqiqot davomida transchegaraviy elektron tijoratda quyidagi **strategik to'siqlar** aniqlandi:

- Logistika fragmentatsiyasi:** Transchegaraviy jo'natmalar uchun "oxirgi milya" (last-mile) yetkazib berish xarajatlari mahsulot tannarxining 35% gacha yetadi [5].
- Huquqiy asinxronlik:** O'zbekistonning elektron raqamli imzo va ma'lumotlarni himoya qilish qonunchiligi xalqaro (masalan, GDPR) standartlar bilan to'liq muvofiq emas.

Tavsiya etilgan yechimlar:

- **"Smart-Customs" tizimi:** Bojxona chegaralarida blokcheyn texnologiyasini joriy etish orqali deklaratsiya vaqtini 12 soatdan 15 minutga qisqartirish [6].
- **Digital Nomad E-hub:** Chekka hududlarda "Digital Silk Road" bekatlarini tashkil etish orqali yosh tadbirkorlarning global marketpleyslarga (Amazon, Alibaba) integratsiyasini ta'minlash.

O'zbekiston "Raqamli Ipak yo'li"ning faqat iste'molchisi emas, balki asosiy drayveriga aylanishi uchun raqamli logistika infratuzilmasini "Donut iqtisodiyoti" tamoyillari asosida, resurs-tejamkor tarzda modernizatsiya qilishi lozim. Bu 2026-2030 yillarda O'zbekistonning mintaqaviy raqamli iqtisodiyotdagi ulushini 2 barobarga oshirish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (REFERENCES)

1. World Bank (2025). *Central Asia's Digital Future: E-commerce and Trade Policy*.
2. Abdullaev, A. (2024). *Digital Transformation of Uzbekistan: Strategic Directions*. Toshkent, "Iqtisod-Moliya".
3. UNCTAD (2025). *Global E-commerce Report: Developing Economies on the Rise*.
4. Statistika agentligi (2026). *O'zbekiston iqtisodiyoti raqamlarda - choraklik hisobot*.
5. Chen, X. (2024). *The Digital Silk Road and the New Eurasian Order*. Oxford Press.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentyabrdagi PF-158-son Farmoni ("O'zbekiston – 2030" strategiyasi).